

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

עלון מס' 3

פרשת תצווה ופרשת זכור ה'תשפ"ה

וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם

בפרשת השבוע אנו קוראים על אכילת הקרבנות על ידי אהרן ובניו. כדי להבין ולהרגיש יותר את עניין הקרבנות וכן את עניין הקטרת, חשוב מאוד ללמוד את דברי ספר החינוך: משרשי המצוה. היסוד הקבוע אצלנו כי כל פעולות הקרבנות להכשיר מחשבתנו וכונתנו לטוב, ולהשפיל הנפש המתאוה אשר בנו ולהגדיל ולחזק נפש השכל אל המצות. ועל כן נצטוו להתנהג בכל עניני הבית והקרבנות דרך מעלה וגדולה וכבוד למען תנוח בלבבנו יראה וענוה ושפלות הרוח בהיותנו שם, גם בזכרנו אותו ממקומנו. ובאמת כי מן הנהגת הכבוד אל הקרבן שהכפרה תלויה בו, להיותו נאכל אל המשרתים בעצמם ... וכן מן הכבוד הוא שיאכל במקום קדוש. ובשרשי מצות הקטרת הקטורת: ... להגדיל כבוד הבית ולהיות מעלתו ומוראו על פני כל אדם. וא"א להגדיל דבר בלב בני אדם ומחשבתו, רק בדברים שהוא חושב אותם לגדולה וימצא בהם תענוג ושמחה. וידוע כי ענין הריח הטוב הוא דבר שנפש אדם נהנית בו ומתאוה אליו ומושך הלב הרבה. וריח הקטרת היה הטוב שאפשר לעשות על ידי אדם. עכ"ל. חשוב מאוד להחדיר את העניין בלבנו, וכך נרגיש יותר את הצורך בחידוש עבודת בית המקדש שיבב"א.

הגישה הנכונה לקיום המצוות

הערה בעניין פרשת זכור.

בעלון הקודם כתבתי שאין השלכה הלכתית לכך שקריאת פרשת זכור מתוך הספר היא מצוה דאורייתא. העירוני כי יש פוסקים שקטן לא יעלה למפטיר בשבת זו.

תשובתי: בכל קריאת התורה אין עניין של "שומע כעונה", אלא צריך לשמוע את הקריאה. יש שכתבו שבפרשת זכור יש דין לקרא בעצמו. לפי שיטה זו אכן אין לקטן לקרא פרשת זכור, אך לא מטעם שחיובה מהתורה. והנה, בזמננו, ברוב תפוצות ישראל נהוג שקורא החזן (המכונה 'בעל קורא') את הפרשה, אין חשש שקטן יעלה. ולגבי הברכות, הרי פרשת זכור אינה מהדברים הטעונים ברכה לפנייהם ולאחריהם מדינא, אלא רק מדין גזרת נכנסין ויוצאין (ככל הקריאות).

עצה טובה. בקהלות בהן אין מנהגים מיוחדים לשבת זו, כדאי ליצור בבית ובביה"כ אווירה מיוחדת בשבת. יש כאלה שחסרה להם האווירה הזו, וכתוצאה מכך מנסים למצא ולהמציא לעצמם הנהגות שונות שאין להן כל מקור (ולפעמים גורמות להפסיד העיקר).

***

ימי משתה ושמחה

המצוה, ההלכה, המנהג, ומה שלפעמים נוסף על כך.

עיקרי הדברים במאמר זה, כתבתי כבר בקונטרסי עבודת ימי הפורים (ניתן להשיגו אצלי). ארבע מצוות עיקריות בפורים: מקרא מגילה, משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים. מהות ימי הפורים כתובה במגילה: ... לעשות אותם ימי משתה ושמחה ושמחה ושמחה כמות איש לרעהו ומתנות לאביונים. זו היא מהות היום, ימי משתה ושמחה. מצות מקרא מגילה נתקנה כדי לזכור את הנס ואת טעם השמחה ביום הזה, וכמובן שבלי קריאת המגילה לא שייך לגשת למצוה העיקרית של היום היא 'משתה ושמחה'. שתי המצוות הנוספות (משלוח מנות ומתל"א) הן לצורך משתה ושמחה. לאור הדברים שהבאתי כהקדמה בעלון הראשון, נגדיר את המצווה העיקרית של פורים כך:

המצוה. לעשות אותם ימי משתה ושמחה. הפנימיות והתכן של המצוה, נמצאים במגילה בה מבואר כל סיפור הנס.

ההלכה. את המצווה מקיימים באכילת סעודה חשובה עם בשר ויין 'עד דלא ידע וכו'', ועוד הלכות שנאמרו לגבי סעודה זו.

המנהג. בין המנהגים הנהוגים בפורים, ישנו מנהג שלמעשה קצת קשה להגדירו כמנהג: מזה כמה מאות שנים נהוג בקהלות רבות לקיים את מצוות משתה ושמחה - שהיא המצווה העיקרית ביום - רק בחציו השני של היום. אחד הטעמים העיקריים שנאמרו למנהג זה: כי עסוקים במצוות היום (משלוח מנות ומתנות לאביונים, והכנת הסעודה עצמה) כמה שעות. יש שהוסיפו לבאר שעסוקים עד חצות היום או סמוך לזה, ולכן כבר אי אפשר לשבת לסעודה גדולה, לכן מקדימים גם להתפלל מנחה לפני הסעודה. במשך השנים הורחב במקומות רבים המנהג, עד כדי שרבים נהגו להתחיל את הסעודה ממש לקראת סוף היום, מה שהביא את הפוסקים להזהיר ש'רוב הסעודה צריכה להיות ביום'.

יצויין כי בקהלות רבות לא נהגו כן. מנהג אשכנז היה לקיים את הסעודה בשעה מוקדמת ביום, כנראה כבר בשעות הבוקר (תפלת מנחה - וערבית לאחריה - התפללו בשעה הרגילה בכל יום. כך שמסתבר שגם סיימו את הסעודה בזמן שהיתה שהות שיסור יינו. כך משמע בשל"ה), עכ"פ ודאי שלא אכלו סמוך לערב. גם בקהלות אחרות, נמצאו תמיד רבים שנהגו לאכול את הסעודה בשעות הבוקר. כך נהג למשל התרומת הדשן. יש שהעידו על הגר"א שישב בסעודה כל היום לקיים 'ימי משתה ושמחה'.

אגב, נראה לי שאיחור הסעודה (כולל הטעם שהבאתי לעיל) קשור לפרט נוסף: אבותינו שלא זכו לגור באר"ק נאלצו לפעמים לעסוק במלאכתם גם ביום הפורים. נכון, גם כיום באר"ק יש מקומות עבודה בהם נאלצים לעבוד גם בפורים, אך בדו"כ נותנים לכל עובד לקיים את מצוות היום. בחו"ל בדורות הקודמים סביר להניח שלא בכל מקום נתנו הגויים ליהודים להעדר מהעבודה בפורים, אף אם בשבתות וימים טובים כן אשרו להם זאת. מסיבה זו, נאלצו להתעכב עם הכנת צרכי הסעודה ועם הסעודה עצמה עד זמן מאוחר. לא באתי לנסות להחזיר את המנהג לקדמותו (אגב, יש רבים העושים זאת בכל שנה), אך ודאי שאין להוסיף על מנהג כזה. אין לקבוע כעובדה מוגמרת שבלא"ה הסעודה מתחילה רק בשעות אחר"צ, ועל סמך זה לארגן כל מיני תכניות שאינן ממצוות היום כלל.

פורים בעש"ק. השנה חל פורים דפרזים בעש"ק, כך שבכל מקרה צריכים לכתחילה לקיים את הסעודה בשעה מוקדמת ביום.

למעשה, את רוב צרכי הסעודה ניתן להכין כבר בלילה, לאחר סעודת ליל פורים (אגב, הב"ח כתב שאף שבליילה לא יוצאים ידי חובת סעודת פורים, מ"מ צריך לאכול אז סעודה כמו בכל יו"ט שאוכלים סעודה בלילה וביום). אם מתפללים שחרית כותיקין (ואגב, פורים הוא אחד מחמשת ימי השכמה), אין צורך ביותר משלש שעות לקיים את מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים בהידור, וכמובן לסיים לארגן את כל הסעודה. כמובן שבלייל פורים צריך לשים לב לישון בזמן כראוי.

על השמחה בפורים

ברוך אֱהִינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת. בתורתנו הקדושה מצווה אותנו הקב"ה לעבדו גם על ידי אכילה ושתייה (דבר שראש של גוי לא יכול לתפוס בד"כ, וכפי שמקובל בדתות שונות). וכפי שכתב על כך בספר הכוזרי (מאמר שני, פרק נ'): ותורת משה לא העבירה אותנו בפרישות... תורתנו נחלקת בין היראה והאהבה והשמחה. תתקרב אל אֱהִיךְ בכל אחת מהנה ואין כניעתך בימי התענית יותר קרובה אל האהים משמחתך בימי השבתות והמועדים כשתהיה שמחתך בכונה ולב שלם. ע"ש. וכעין זה כתב בספר החינוך (מצוה תפ"ח) בטעם מצוות שמחת החג: לפי שהאדם נכון על ענין שצריך טבעו לשמוח לפרקים כמו שהוא צריך אל המזון עכ"פ ואל המנוחה ואל השינה. ורצה הקב"ה לזכות אותנו... וציונו לעשות השמחה לשמו למען נזכה לפניו בכל מעשינו. והנה קבע לנו זמנים בשנה למועדים לזכור בהם הנסים והטובות אשר גמלנו, ואז בעתים ההם ציונו לכלכל החומר בדבר השמחה הצריכה אליו. עכ"ל. מי שאינו שמח בזמן עליו נצטוונו, כנראה יחפש זמן אחר לשמוח (וכבר כתבתי על כך בכמה מקומות).

כמובן שהשמחה עליה נצטוונו היא שמחה יהודית אמיתית, שמחה קדושה, ובה יש להרבות. עובדי ה' אמיתיים ודאי לא חשודים להתפס לדעות מקולקלות הקיימות אצל פורקי עול מסכנים אשר אצלם נתפס עניין השמחה כפריקת עול והוללות. יש לזכור גם שעלינו להתעלם כליל מקיומן של דעות כאלה, אף לא בתור "התנצלות" או התנגדות. אין כל עניין לארגן מסגרות לימוד דווקא בפורים (בלי קשר לעניין המלגה על כך) כדי לשלול תופעות אחרות. מי שילדיו נמצאים במצבים כאלה ח"ו, יחשוב על פתרון אישי עבור כל אחד ואחד מהם (ובל ישלה עצמו שסדר לימוד - עם מלגה גבוהה ככל שתהיה - יפתור את הבעיה), אך לא ימס את לבב אחיו. מצות היום היא משתה ושמחה, ואינו חוששים שיגרם על ידה נזק חלילה. גם הכנת משלוחי מנות וכדומה היא חלק ממצוות היום, ואין כל פסול בכך שעוסקים בזה (כן. גם אם זה רעיונות איך לשמח את המקבל עם עוד איזה פריט מצחיק). ולאור דברי הכוזרי שהובאו לעיל, מובן כי בדיוק כפי שאין מי שיחשוש ל"ביטול תורה" ביו"כ, למרות שעוסקים אז רוב היום בתפלות ויודיים וכדומה, וכמעט שאין לומדים בו ביום, כך אין כל סיבה לחשוש שמי שמקיים את שמחת ימי הפורים מבטל תורה חלילה.

הלימוד והתפלות בפורים. כמה מרבתינו האחרונים כתבו דברים גדולים על מי שלומד בליל פורים. מכאן ראינו כיצד צריך להראות פורים בבית יהודי. בליל פורים מסיימים את התפלה מאוחר מכל לילה. בנוסף, בבתים רבים צריך לקרוא את המגילה לנשים שלא באו לביהכ"נ. נוסף על כך יש להרבות קצת בסעודה גם בלילה. לאחר מכן, צריך עוד לדאוג להכין את כל צרכי סעודת היום. אם בכל זאת, מצא זמן ללמוד בלילה הזה, ודאי ששכרו רב מאד. אך כל זה כאמור, לאחר שיש בידו את העיקר (דהיינו פשט הפס' קימו וקבלו וכו').

התפלות בפורים. אם אכן גדולי עולם אמרו שהתפלות מתקבלות ביום הזה, ודאי שאין זה על חשבון משהו ממצוות היום. ויהי רצון שנזכה לקיים את שמחת הפורים בשלמות ולעבוד את ה' מתוך שמחה אמיתית

השלמות והערות לעלון קודם

בעלון קודם הבאתי את דברי חז"ל: ג' מצות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ *למנות להם מלך *ולבנות להם בית הבחירה *ולהכרית זרעו של עמלק. כתבתי שהמצווה היחידה משלשתן שעל פי דרך הטבע אנו יכולים לעשות כעת, היא מצוות בניין בית הבחירה.

שתי הערות חזרו על עצמן בכמה מכתבים:

- א. בסנהדרין מבואר כי יש סדר למצוות אלו (וע"ש ברש"י). כל עוד אי אפשר להעמיד מלך, גם לא שייך לבנות את בית המקדש.
- ב. כתבתי כי כיום לא שייך למנות מלך. שאלוני שני קוראים: עד כמה שמובן שאי אפשר בזמננו להעמיד מלך שיהיה מרוצה על כולם, גם אי אפשר לבנות את בית המקדש. גם על כהן גדול לא יסכימו וכו'.

תשובה:

- א. רק בימי הכיבוש על ידי יהושע נצטוו לעשות לפי סדר זה דווקא. בזמן עזרא לא היה מלך, ובכל זאת בנו בית המקדש.
- ב. אכן, מלך צריך להיות מקובל על כל העם (וזה לא שייך לעת עתה). אמנם גם למינוי כהן גדול וכל התנהלות עבודת ביהמ"ק, צריך את הסכמת כלל ישראל. אך בעז"ה ברגע שיתאפשר הדבר, מסתבר שכל אותם אלה שייסכימו רק כהן גדול מבני קהלתם, וכן שסדר העבודות והתפלות יהיו דווקא לפי מנהג קהלתם, אותם אלה גם כן לא יכירו בבניין בית המקדש כזה, וכשיכירו בכך, כבר לא יהיה אכפת להם לאיזו קהלה משתייך הכהן הגדול. ויש להאריך הרבה בעניין זה, ועוד חזון למועד.

ויהי רצון שנזכה לראות בבניין ביהמ"ק ובחידוש העבודה במהרה בימינו

להערות והארות בעניין העלון:

יחזנת נוימן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com.

לתרומות: ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס בקופה: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונות 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק **עדת יראים-אושטרייך** מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב') **בשב"ק פרשת תצווה ופרשת זכור** : מנחה עש"ק ובשב"ק : 4:55. שחרית : 8:30. ערבית מוצש"ק : 6:10. מנחה וערבית ביום חול בשבוע הבעל"ט (פרשת תצווה) : 5:25

***

זמני התפלות בתענית אסתר ופורים ושב"ק פרשת כי תשא-שבת פורים דמוקפין

מנחה (בכל הימים) : 5:00. שחרית : תענית אסתר ופורים : 5:20. שב"ק : 8:30. ערבית מוצש"ק : 6:15

לוח זמני משתה ושמחה ותכניות לבני הקהלה בפורים, ניתן לקבל בביהכ"נ (או בטל': 0527167567)

***

עזרת נשים פתוחה בכל התפלות בכל ימות השנה